

PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE POLOŽAJA UGROŽENIH STRANACA U NOVOM PAZARU

PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE POLOŽAJA UGROŽENIH STRANACA U NOVOM PAZARU

Autori i izdavač:

Sandžački odbor za zaštitu ljudskih prava i sloboda

Novi Pazar

Avgust, 2024

Izrada ovog istraživanja omogućeno je uz finansijsku pomoć Evropske unije. Za njegovu sadržinu odgovorni su isključivo izdavači i ona nipošto ne odražava stavove Evropske unije.

2

PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE STANJA UGROŽENIH STRANACA

Na osnovu sprovedenih istraživanja i intervju sa ugroženim strancima u Novom Pazaru, posebno onima iz Palestine, identifikovani su ključni izazovi i prepreke u njihovoj integraciji i pristupu osnovnim pravima. U nastavku su predstavljene sveobuhvatne preporuke za unapređenje njihovog položaja, razvijene sa ciljem da se doprinese stvaranju inkluzivnijeg i pravednijeg sistema podrške. Cilj istraživanja je bio da identifikuje ključne prepreke u pristupu osnovnim uslugama kao što su zdravstvo, obrazovanje, stanovanje i zapošljavanje, kao i da predloži konkretne mere i preporuke za unapređenje njihovog položaja. Kroz intervju sa strancima, lokalnim institucijama, nevladinim organizacijama i aktivistima, istraživanje nastoji da pruži sveobuhvatan pregled trenutnog stanja, identifikuje specifične potrebe ciljnih grupa i ponudi preporuke za lokalne aktere, uključujući institucije, građane i organizacije civilnog društva.

1. Uvođenje programa za jezičku i kulturnu Integraciju.

Razviti i finansirati kurseve srpskog jezika prilagođene potrebama ugroženih stranaca, posebno usmerene na profesionalnu terminologiju. Lokalni školski sistemi treba da ponude specijalizovane programe za učenje srpskog jezika za decu stranaca, kako bi im pomogli da se brže uključe u obrazovni sistem. Ovi programi bi trebali biti dostupni svim učenicima iz stranih porodica i omogućiti im lakšu socijalizaciju. Pored jezičkih kurseva, potrebno je organizovati interkulturalne radionice koje bi omogućile razmenu između lokalne zajednice i ugroženih stranaca, čime bi se poboljšala socijalna integracija.

2. Unapređenje administrativnih procedura za dobijanje boravišnih dozvola

Skraćivanje administrativnih procedura za dobijanje boravišnih dozvola i pojednostavljenje zahteva za dokumentaciju. Unaprediti postojeće digitalne platforme za podnošenje i praćenje statusa zahteva, čime bi se omogućio brži pristup legalnom boravku i pravima koja iz toga proizlaze.

3. Uspostavljanje pravnih savetovališta i platformi u lokalnim zajednicama

Obezbediti pravna savetovališta specijalizovana za rad sa ugroženim strancima, migrantima i izbeglicama, koja bi pružala besplatne pravne savete o njihovim pravima, pitanjima boravišnih dozvola, zapošljavanja, stanovanja, i pristupa socijalnim pravima. Savetovališta bi bila podržana od strane državnih i međunarodnih donatora, kako bi se osigurala dugoročna održivost. Savetovališta bi radila u saradnji sa nevladinim organizacijama i lokalnom samoupravom, obezbeđujući višejezične informacije i pomoć u vezi sa pravima, administrativnim procedurama i pristupom lokalnim uslugama.

Jedno od rešenja može biti i kreirati lokalnu platformu ili veb sajt sa višejezičnim informacijama o pravima, zdravstvenim uslugama, obrazovanju, socijalnim uslugama i zapošljavanju, prilagođenu potrebama stranaca. Platforma bi takođe mogla sadržavati kontakte relevantnih lokalnih institucija i organizacija koje pružaju podršku.

4. Razvoj programa za stanovanje i pomoć u pronalasku smeštaja

Potrebno je uložiti napore u razvoju dugoročnih rešenja za stanovanje i veću podršku u prevazilaženju administrativnih prepreka. Uz adekvatnu podršku, ugroženi stranci bi mogli da ostvare stabilnije uslove

života, što je preduslov za njihovu punu integraciju i aktivno učešće u lokalnoj zajednici. Organizovati usluge posredovanja u pronalaženju adekvatnog smeštaja i informisanje stanodavaca o pravima i obavezama stranaca kako bi se smanjila diskriminacija na tržištu nekretnina. Formirati lokalnu mrežu za pomoć pri pronalaženju smeštaja za strance, u saradnji sa stanodavcima, agencijama za nekretnine i OCD-ima. Ova mreža bi nudila informacije o dostupnim stanovima i obezbedila pravne savete kako bi se smanjila diskriminacija pri iznajmljivanju stanova strancima.

5. Unapređenje pristupa zdravstvenoj zaštiti

Potrebna je veća podrška i dodatni resursi za ugrožene strance kako bi se olakšao pristup zdravstvenoj zaštiti, uključujući usluge na više jezika, poput arapskog, gde bi se pružala osnovna zdravstvena nega, psihosocijalna podrška i uputstva za snalaženje u zdravstvenom sistemu. Predlaže se bolja koordinacija između zdravstvenih ustanova i nevladinih organizacija (OCD) kako bi se obezbedio kontinuitet nege i olakšao pristup specijalističkim uslugama, uz angažovanje višejezičnih savetnika i prevodilaca u zdravstvenim ustanovama, kao i pružanje edukacija kako službenicima tako i korisnicima o dostupnim zdravstvenim pravima i uslugama. Potrebno je obezbediti prilagođene preventivne zdravstvene preglede i psihosocijalnu podršku, dok bi OCD pružale kontinuiranu podršku kroz informativne kampanje i direktnu asistenciju prilikom zakazivanja pregleda ili snalaženja u zdravstvenom sistemu, čime bi se omogućio pravovremeni i jednaki pristup kvalitetnoj zdravstvenoj zaštiti za sve strance.

6. Unapređenje zapošljavanja stranaca

Uspostaviti saradnju sa lokalnim kompanijama i Nacionalnom službom za zapošljavanje kako bi se ugroženi stranci uključili u lokalne programe zapošljavanja. Organizovati programe stručnog osposobljavanja koji bi pripremili strance za rad na lokalnom tržištu, uključujući kurseve, nostrifikaciju diploma, stručne obuke, i praksu u kompanijama. Takvi programi bi mogli uključivati kurseve stručnog osposobljavanja, radionice za traženje posla, savetovanje za karijeru i podršku u priznavanju stranih kvalifikacija. U saradnji sa Nacionalnom službom za zapošljavanje i poslodavcima, mogu se razviti i specijalni programi obuke i zapošljavanja za strance, čime bi se povećala njihova konkurentnost na tržištu rada i omogućila uspešnija integracija. Potrebno je razviti saradnju sa poslodavcima kako bi se kreirale prilike za zapošljavanje stranaca u skladu sa njihovim kvalifikacijama i veštinama.

Pružiti podršku prilikom vadenje dokumentacije, potrebnih registracija ali pomoć Nemogućnost otvaranja računa u Banci

7. Olakšati pristupa bankarskim uslugama za ugrožene strance

Usvojiti specijalizovane mere i protokole u saradnji sa bankama kako bi se olakšalo otvaranje bankovnih računa za ugrožene strance, posebno one iz Palestine, koji se suočavaju s preprekama zbog njihovog porekla. Lokalne institucije, nevladine organizacije i bankarski sektor treba da sarađuju u izradi smernica koje bi omogućile otvaranje računa strancima kroz pojednostavljene procedure i specifične upute namenjene ovoj grupi. Edukacija bankarskih službenika o specifičnostima statusa ugroženih stranaca, te obezbeđivanje podrške i prevodioca za dokumentaciju, dodatno bi olakšali ovaj proces i smanjili diskriminaciju.

8. Uvođenje psihosocijalne podrške za ugrožene strance

U saradnji sa lokalnim zdravstvenim ustanovama i OCD-ima, razviti sistemske programe psihosocijalne podrške za ugrožene strance, uključujući individualnu i grupnu terapiju, radionice za prevazilaženje trauma, i programe za emocionalnu podršku. Potrebno je uključiti stručnjake za mentalno zdravlje sa iskustvom rada sa migrantima i ugroženim strancima kako bi se osigurao kvalitet usluga.

9. Izrada priručnika o pravima i pristupu uslugama za ugrožene strance

Razviti priručnik koji bi obuhvatao sve relevantne informacije o pravima stranaca, dostupnim uslugama, pravnim regulativama i smernicama, kao i detalje o institucijama i organizacijama koje pružaju podršku ugroženim strancima. Priručnik bi trebao biti dostupan na više jezika, uključujući engleski, arapski i druge jezike relevantne za migrantsku populaciju, kako bi se osigurao širok pristup informacijama. Distribucija priručnika bi se vršila u svim institucijama koje dolaze u kontakt sa strancima, kao i putem digitalnih platformi kako bi bio lako dostupan i ažuriran. Ovaj resurs bi značajno olakšao snalaženje stranaca u pravnom i administrativnom sistemu, pružajući im jasne smernice o ostvarivanju njihovih prava i dostupnim mogućnostima.

10. Angažovanje prevodioca u javnim uslugama i institucijama

Prevodioc je neophodan ustanovama poput zdravstvenih centara, policije, i administrativnih kancelarija kako bi se olakšala komunikacija sa strancima.

11. Informisanje i obuka službenika za rad sa ugroženim strancima i migrantima

Izrada informatora ili organizovati obuke za službenike u institucijama koje primarno saraduju sa ugroženim strancima. Cilj je da službenici budu upoznati sa procedurama i pravima ugroženih stranaca kako bi se poboljšalo razumevanje specifičnih potreba stranaca i unapredila profesionalna kompetentnost u radu sa migrantima. Ovakav pristup bi značajno poboljšao kvalitet usluga i smanjiti osećaj otuđenosti i diskriminacije.

12. Jačanje saradnje i razmene dobrih praksi

Unaprediti saradnju sa međunarodnim organizacijama, udruženjima i drugim akterima koje imaju uspešne modele integracije migranata, kako bi se usvojile najbolje prakse i prilagodile lokalnim potrebama. Razmena iskustava može pomoći u razvijanju efikasnijih politika i programa.

13. Podizanje svesti i edukacija lokalne zajednice o migracijama

Sprovesti kampanje za podizanje svesti među lokalnim stanovništvom o potrebama i doprinosu ugroženih stranaca. Edukativni programi i medijske kampanje mogu podstaći prihvatanje i inkluziju u društvu ali i informisati zajednicu o njihovim potrebama i izazovima. Kampanje bi trebale uključivati priče uspešnih integracija, lična iskustva migranata i edukativne sadržaje koji promovišu toleranciju, prihvatanje i zajedništvo.

14. Razvijanje programa podrške za ugrožene strance

Uvesti programe mentorstva gde bi lokalni volonteri i organizacije pružali podršku strancima u snalaženju u novoj sredini. Mentorski programi mogu pomoći strancima da brže savladaju jezičke i kulturne barijere i

osećaju se dobrodošlo. Ovo bi moglo uključivati formiranje kontakt tačaka ili savetovališta specijalizovanih za rad sa migrantima, gde bi oni mogli dobiti potrebne informacije i usmeravanje u vezi sa zapošljavanjem, obrazovanjem i drugim uslugama. Programi i aktivnosti za integraciju svih, posebno mladih i dece.

15. Podrška prijavi diskriminacije i zaštiti prava stranaca

Uspostaviti lokalne mehanizme za prijavu i borbu protiv diskriminacije nad strancima. OCD-i i lokalne institucije bi trebale uspostaviti sistem podrške i pružati pravne savete i pomoć u slučajevima diskriminacije u zapošljavanju, obrazovanju i stanovanju.

16. Razvijanje lokalnog akcionog plana za integraciju stranaca

Lokalna samouprava treba da razvije lokalni akcioni plan (LAP) za integraciju stranaca, koja bi uključivala ciljeve i planove za unapređenje pristupa uslugama, zapošljavanju, obrazovanju i socijalnoj uključenosti. LAP bi trebao biti usklađen sa nacionalnim politikama, ali prilagođena lokalnom kontekstu.

17. Podsticanje učešća stranaca u lokalnim zajednicama

Povećati mogućnosti za učešće stranaca u lokalnim savremenim i volonterskim aktivnostima. Ovo se može ostvariti saradnjom sa OCD-ima i volonterskim servisima i uključiti u njihove aktivnosti radi lakše integracije ugroženih stranaca.

18. Saradnja sa verskim zajednicama u podršci strancima

Lokalne verske zajednice mogu igrati važnu ulogu u pružanju podrške strancima, posebno u smislu emocionalne i socijalne podrške. Saradnja sa verskim liderima i organizacijama može pomoći u stvaranju inkluzivnijeg okruženja za sve ugrožene strance.

Ove preporuke predstavljaju sveobuhvatan pristup unapređenju položaja ugroženih stranaca u Srbiji i njihovoj integraciji u lokalnu zajednicu. Implementacija ovih preporuka zahteva koordiniranu akciju svih relevantnih aktera, uključujući državne institucije, lokalne samouprave, nevladine organizacije, građane, i međunarodne partnere. Posebno je važno da se kroz ovakvu saradnju kreira inkluzivno okruženje koje prepoznaje specifične potrebe ugroženih stranaca, pruža adekvatnu podršku i omogućava ostvarivanje njihovih osnovnih prava.

Uspostavljanje efikasnijih administrativnih procedura, jačanje pristupa informacijama i pravnoj pomoći, i razvoj ciljanih programa podrške su ključni koraci ka osnaživanju ugroženih stranaca da se aktivno uključe u društvo. Pored toga, unapređenje pristupa obrazovanju, zdravstvenim uslugama i tržištu rada doprineće boljoj socijalnoj i ekonomskoj integraciji, čime će se smanjiti osećaj izolovanosti i nesigurnosti sa kojima se ovi ljudi suočavaju. Od suštinske je važnosti i kontinuirano podizanje svesti lokalnog stanovništva o doprinosu stranaca zajednici, kroz edukativne kampanje, interkulturalne događaje i promociju zajedničkih vrednosti.

Kroz sveobuhvatnu implementaciju ovih mera, moguće je stvoriti okruženje u kojem će ugroženi stranci moći da izgrade stabilan i dostojanstven život, postanu aktivni članovi zajednice i doprinesu njenom razvoju. Time se ne samo poboljšava njihov kvalitet života, već se jača i društvena kohezija, solidarnost i inkluzivnost unutar lokalne zajednice. Implementacija ovih preporuka predstavlja korak napred ka inkluzivnijem društvu u kojem će svi ljudi, bez obzira na poreklo, imati jednaku šansu za uspeh i sreću.